

ТЕНДЕНЦІ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Н. А. Бевзюк, асистент
Київський національний університет технологій та дизайну

За даними Всесвітнього економічного форуму за глобальним індексом конкурентоспроможності Україна у 2014 р. посіла 76 місце серед 144 країн. Глобальний індекс конкурентоспроможності включає також групу показників інноваційної діяльності, де за даними ВЕФ, Україна серед 144 країн світу займає 71 місце за субіндексом «Інновації». Так, протягом 2008-2014 рр. в Україні знизився рівень здатності здійснювати інноваційну діяльність, погіршилась якість науково-дослідних закладів, скоротились витрати компаній на здійснення НДДКР та обсяги закупівель державою високотехнологічних товарів.

Упродовж 2008-2014 рр. інноваційною діяльністю в легкій промисловості займалося 497 підприємств або 11,0% до загальної кількості підприємств галузі, що на 3,8 в.п. менше, ніж у середньому по промисловості (14,8%) - табл.

Таблиця

Динаміка показників інноваційної діяльності легкої промисловості України*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кількість підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, од. / % до загальної кількості підприємств галузі	<u>76</u> 10,5	<u>66</u> 9,7	<u>58</u> 8,5	<u>63</u> 9,8	<u>82</u> 13,4	<u>81</u> 13,6	<u>71</u> 11,7
Кількість підприємств, що впроваджували інновації, од. / % до загальної кількості підприємств галузі	<u>56</u> 7,8	<u>49</u> 7,2	<u>46</u> 6,8	<u>46</u> 7,2	<u>57</u> 9,3	<u>60</u> 10,1	<u>51</u> 8,4
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію, од. / % до загальної кількості підприємств галузі, що реалізували промислову продукцію	<u>49</u> 6,8	<u>39</u> 5,7	<u>40</u> 5,9	<u>35</u> 5,5	<u>42</u> 6,9	<u>44</u> 7,4	<u>38</u> 6,3
Обсяги реалізованої інноваційної продукції, млн. грн. / % до загального обсягу реалізованої промислової продукції галузі	<u>148,8</u> 3,1	<u>95,6</u> 1,8	<u>121,0</u> 2,4	<u>127,6</u> 2,2	<u>148,5</u> 2,3	<u>189,7</u> 2,6	<u>152,4</u> 2,0
Обсяги реалізованої за межі України інноваційної продукції, млн. грн. / % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції галузі	<u>40,2</u> 27,0	<u>48,6</u> 50,8	<u>60,1</u> 49,7	<u>39,9</u> 31,3	<u>78,4</u> 52,8	<u>82,0</u> 43,3	<u>16,6</u> 10,9

* Складено за інформацією, наданою Державною службою статистики України

Кількість підприємств, що впроваджували інновації та реалізовували інноваційну продукцію, залишається низькою та в середньому становить 8,1 % і 6,4 % відповідно від загальної кількості підприємств галузі.

Частка обсягів реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції легкої промисловості також залишається незначною – у середньому у 2008-2014 рр. вона становила 2,3%, в порівнянні з хімічною та нафтохімічною промисловістю 6,0%. З 2008 р. по 2012 р. частка інноваційної продукції легкої промисловості, реалізованої за межі України, у загальних обсягах реалізації продукції галузі зросла з 27,0% до 52,8%. Це пов'язано з поширенням толінгової системи виробництва продукції у галузі, за якою, за даними Укрлегпрому, працюють близько 90% українських підприємств швейної промисловості. Основними замовниками продукції є фірми Німеччини, США, Канади, Франції, Італії, Голландії, Англії та ін. Проте вже за два останні роки з 2013 по 2014 рр. частка інноваційної продукції легкої промисловості, реалізованої за межі України, у загальних обсягах реалізації продукції галузі знизилась до 10,9% (2014 р.).

Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index) Корнельського університету, бізнес-школи INSEAD та Всесвітньої організації інтелектуальної власності WIPO дозволяє оцінити здатність країн світу створювати сприятливе середовище для інновацій, а також результат від інноваційної діяльності. У 2014 р. Україна за Глобальним індексом інновацій посіла 63 місце серед 143 країни світу.

Аналіз субіндексів Глобального індексу інновацій свідчить, що основними вадами, які заважають інноваційному розвитку України, є недостатня ефективність державного управління (124 місце у світі) і регуляторного контролю (113), низька якість верховенства права (117), несприятливе бізнес-середовище (127), ускладнений режим сплати податків та банкрутства підприємств (125 та 135 відповідно), недостатня енергоефективність та екологічність виробництв (119 та 97 відповідно), низькі темпи формування капіталів (108), недостатній рівень конкуренції на

внутрішньому ринку (101 та 82 відповідно), низький рівень розвитку кластерів (110) та ін.

Майже 97% (або 82,0 млн. грн.) витрат на інноваційну діяльність у 2008-2014 рр. було здійснено за рахунок власних джерел підприємств легкої промисловості. Переважання частки власних коштів підприємств у структурі джерел фінансування інноваційної діяльності спричиняє значну залежність інноваційної активності у галузі від фінансового стану підприємств.

Фінансування інноваційної діяльності за рахунок вітчизняних інвесторів та позабюджетних фондів за досліджуваний період зовсім не здійснювалась. Незначну частину витрат на інноваційну діяльність покрили державний, місцевий бюджети та іноземні інвестори.

Підприємства галузі змушені спрямовувати фінансові ресурси на просте відтворення основних засобів, тоді як розвиток інноваційних напрямів залишається поза увагою та є непосильним для більшості підприємств галузі.

Зниження обсягів фінансування НДДКР у галузі призводить до скорочення фундаментальних і пошукових досліджень, призупинення багатьох наукових розробок, впровадження яких могло б створити нову технологічну основу для розширення виробництва конкурентоспроможної наукоємної продукції.

За пілотним обстеженням ІСЮ кожна країна має свій ступінь важливості факторів, які стають на заваді підприємствам здійснювати інновації. Так, наприклад, для 32,4% підприємств Уругваю і 28,7% Малайзії характерним є висока наявність некваліфікованого персоналу; для 42,3% підприємств Колумбії – брак інформації про технології, 37,0% підприємств Єгипту – відсутність інформації про ринки; для 36,0% підприємств Індонезії і 17,5% Гани – труднощі у пошуці партнерів для інновацій.

Здійснювати інновації українським підприємствам перешкоджають багато чинників. Серед них: цінові, інформаційні, ринкові, висока конкуренція, невизначений попит на інноваційні товари або послуги; відсутність коштів у підприємств або надто високі витрати на інновації.